

Els arxius i el coneixement

REFLEXIONS PRÈVIES

El coneixement és informació combinada amb l'experiència, el context, la interpretació i la reflexió. El coneixement és un recurs renovable que pot fer-se servir una volta i una altra, per:

1. Promoure la innovació i el mètode científic
2. Fonamentar els drets dels ciutadans.
3. Recollir sabers i valors de la comunitat
4. Ha d'afavorir una societat més igualitària i democràtica.
5. Potenciar els valors comunitaris i de cohesió social
6. Construir i reconstruir identitats.
7. Valors econòmics per a la comunitat.
8. Promoure l'estima pel patrimoni
9. Ha de tenir significat per a la comunitat en què es genera.
10. Valors educatius (esperit crític).
11. Promoure l'estima pel patrimoni.

COM TRANSFERIR EL CONEIXEMENT A LA SOCIETAT

L'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat és un centre que:

- Gestiona la documentació d'institucions, col·lectius i persones de la comarca, especialment en l'àmbit de les noves tecnologies.
- S'encarrega dels processos de captura, identificació, selecció, tractament, emmagatzematge i difusió de la documentació.
- Té la funció d'assessorar a les administracions locals i aquelles institucions que ho sol·licitin en matèria de implantació de sistemes de gestió documental i arxiu.
- Exerceix funcions de suport i tutela del patrimoni documental del Baix Llobregat.

LINIES ESTRATÈGIQUES DE L'ARXIU

1r. Difusió dels continguts

Tractament i descripció de la documentació.

1. Accés a la documentació on line "Arxius en línia" i XAC_prensa (més de 250.000 imatges *on line* i/o en consulta a sala). Amb les actes de 10 ajuntaments de la comarca digitalitzades i 85.000 pàgines de premsa digitalitzades.
2. Actes de difusió (visites, conferències, jornades, exposicions, entre altres, adreçats a tot tipus de públic).

2n. Educació, entenent l'educació en un sentit ampli com un procés d'aprenentatge que es desenvolupa al llarg de tota la vida. En aquest sentit, els documents de l'Arxiu poden ser un referent, no només per a l'alumnat de les etapes educatives reglades, sinó per a la ciutadania en general i per a col·lectius concrets (entitats, persones

adultes, joves, associacions de dones, gent gran, professionals específics, etc.). Es tracta de desvetllar el potencial educatiu dels documents i presentar-los i adaptar-los a les distintes necessitats dels humans.

En relació a la utilització dels documents a l'escola, destacariem una sèrie de reptes que es podrien vincular als aspectes següents :

- Processos construcció del coneixement.
- Aspectes emocionals.
- Aspectes cívics i l'educació en valors.

Els canvis socials relacionats amb l'eclosió de les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) i Tecnologies de l'Aprenentatge i Comunicació (TAC) han plantejat una sèrie de reptes educatius a l'escola que estan transformant continguts, procediments, conceptes i aptituds. Ara més que l'acumulació de dades es valora el fet d'ensenyar a transformar la informació en coneixement. Els adults que des de l'escola aprenguin a fer-ho seran els que gaudeixin plenament dels avantatges de la societat de la informació. Es tracta d'interioritzar i d'aplicar les rutes de construcció de coneixement que fins ara estaven reservades als investigadors.

La metodologia vinculada amb l'anàlisi, la classificació i la descripció del contingut i del contextualització dels documents d'arxiu pot ser molt útil a l'hora d'estimular aquestes habilitats, especialment necessàries en el marc de la societat de la informació, ja que permeten ensenyar el camí per aconseguir destriar i donar significat a les dades necessàries per construir coneixement. Els documents tenen un valor educatiu inqüestionable que cal saber desvetllar.

L'Arxiu ofereix visites comentades, materials didàctics, assessoraments als treballs de recerca i suport a treballs per projectes). Des d'aquest any participa en els premis Edurecerca, uns guardons impulsats pels Serveis Territorials del Departament d'Ensenyament que premien els treballs de recerca de segon de batxillerat, amb una modalitat pròpia. Ara un dels objectius principals és difondre els serveis entre la comunitat educativa del Baix Llobregat, per això organitzarem diverses activitats de difusió (cursos de formació del professorat sobre les possibilitats del arxius, assessoraments en els treballs de recerca, etc.).

3r. Patrimoni. Els arxius són centres que gestionen patrimoni i ho són en un doble sentit, perquè els documents per ells mateixos formen part del patrimoni documental català, i perquè alhora són la font primària per informar d'altre tipus de patrimoni, com és el patrimoni arquitectònic, natural, històric. L'Arxiu exerceix les funcions que la legislació li atribueix en matèria de tutela del patrimoni documental de la comarca del Baix Llobregat (registre i cens d'arxius, assessoraments, informes, etc.) i alhora promou l'estudi i la difusió d'aquest patrimoni (a través d'exposicions, jornades, publicacions, setmanes dels arxius i del patrimoni, continguts al web de l'Arxiu, etc.).

4t. Recerca i coneixement. Els documents d'arxiu són una font primària per a la recerca i la construcció de nou coneixement. L'Arxiu té com a missió fonamental organitzar i difondre la documentació perquè estigui a l'abast de tot tipus de necessitats informatives i d'investigació. En aquest sentit, cal destacar el treball de col·laboració amb el Centre d'Estudis Comarcals per a l'impuls de la recerca, a través de les convocatòries de recerca col·lectiva d'aquesta entitat, entre altres iniciatives; amb l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat (a partir de la direcció de la col·lecció sobre dones Blanca Bardiera, de la qual s'han publicat sis edicions), i amb altres entitats de recerca com el Centre d'Estudis Demogràfics i el Centre de Visió per Computador, tots dos vinculats amb la Universitat Autònoma de Barcelona, amb qui està col·laborant en el projecte "Eines i procediments per a la informatització massiva

de les fonts històriques de població a partir dels padrons municipals d'habitants de Sant Feliu de Llobregat (1828-1955)", un projecte de recerca pioner de projecció internacional, on s'alien la innovació tecnològica, la demografia i els documents d'arxiu. Aquesta recerca busca posar la informació demogràfica històrica al servei de la ciutadania, creant nous productes i serveis a disposició de la societat per facilitar l'accés universal als arxius històrics i que a partir d'aquesta es pugui generar coneixement.

5è. Responsabilitat Social Corporativa. Els arxius tenen una sèrie de funcions vinculades a la gestió de la informació i la documentació, que engloben accions encaminades a la captació, organització, preservació i comunicació dels fons d'arxiu entre la societat. Les funcions dels arxius no poden ser aliena a l'entorn en el que actuen. Els arxius tenen responsabilitats vers la societat. El que es vincula amb al concepte de Responsabilitat Social Corporativa, que tracta d'integrar les preocupacions socials i ambientals en les empreses, i que, en el cas de l'Administració pública, implica anar més enllà de les obligacions jurídiques de la funció pública, per tal de buscar una manera de fer i uns resultats d'allò que fem, amb la finalitat d'incrementar el retorn de continguts i valors a la societat.

Però com ho podem:

- Fomentar diversos usos de la documentació (formatius, lúdics, reivindicatius, etc.) per contribuir a fer una societat més equitativa. Com a exemple, la implicació de l'Arxiu en la formació ocupacional, a través d'acollir plans d'ocupació, alumnat universitari i/o de cicles formatius en pràctiques.
- Fer accessible informació perquè sigui reutilitzada per empreses, entitats i/o persones per a l'elaboració de productes culturals i socials propis i potser per obrir noves línies de negoci, tal i com fan algunes empreses i associacions amb la informació que l'Arxiu té a la xarxa, a través de XAC_prensa, la web i al cercador "Arxius en Línia".
- Fer possible una memòria més plural, més enllà dels fons institucionals, per mitjà d'activitats adreçades a col·lectius i agents concrets que actuen al territori (sindicats, associacions de veïns i veïnes, mitjans de comunicació, entre altres) que afavoreixin l'ingrés de documentació diversa. Per això hem iniciat, conjuntament amb el Centre d'Estudis Comarcals, una sèrie de taules rodones sota el títol "Memòria i diàlegs amb...", dirigides a diversos agents que han actuat i actuen al territori (sindicats, associacions de veïns i veïnes, col·lectius per la lluita contra la violència masclista, mitjans de comunicació, etc.) amb un triple propòsit: revelar l'empremta que aquests col·lectius han deixat al Baix Llobregat, fruit de la importància de la seva actuació en l'esdevenir històric d'aquest territori; fomentar el valor dels documents com a garants de la memòria col·lectiva; i afavorir la transmissió del coneixement.

6è. Transparència i bon govern. Les funcions de la gestió documental i d'arxius s'emmarquen en la progressiva necessitat de transparència administrativa i bon govern. L'accés lliure als arxius enriqueix el coneixement de la societat, promou la democràcia, protegeix els drets de la ciutadania i millora la qualitat de vida.

Quins són els punts forts que cal potenciar al Baix Llobregat

- Fer que el coneixement es construeixi en l'espai-temps del territori, més enllà de la centralitat de la ciutat.
- Donar valor als coneixements de la comunitat i fer-ho en el marc de relats locals específics, no només en funció de relats locals barcelonins.
- Connectar la diversitat dels relats socials del territori i vincular-los entre ells per afavorir la cohesió social.

- Fer que el coneixement sigui una font per fer una societat més igualitària.
- Restituir als agents locals i comarcals l'espai per a la producció de coneixement, i aconseguir així que tinguin capacitat d'incidència en la realitat, sovint suprimida pels mecanismes de subalternització vers la ciutat.
- Fer que el coneixement sigui un recurs econòmic que reverteixi en el territori.

Algunes idees recollides entorn al tema des del pensament fronterer (Walter Mignolo)

El patrimoni no pot ser aliè a la societat que l'envolta, i ha de permetre donar cabuda a una pluralitat de veus alhora d'avaluar-lo i gestionar-lo. És a dir el patrimoni pot ser una oportunitat per a la participació.

La reflexió sobre espais geohistòrics i localitzacions epistemològiques es possible i és promoguda per les noves formes de coneixement en el conflicte fronterer entre històries locals i dissenys globals.

El punt d'intersecció entre històries locals i dissenys globals dóna lloc a les epistemologies frontereres, com a coneixement crític local; aquesta epistemologia deuria restituir als agents locals l'espai per a la producció de coneixement suprimida pels mecanismes de subalternització en vers la ciutat.

La modernitat va actuar com una màquina des de la dreta, el centre i l'esquerra de subalternitzar coneixement, sensibilitats, formes de vida i formes de ser. Els arguments descoloniais promouen allò que es comunal com altre opció al capitalisme i el comunisme.

Les històries són sempre locals, qualsevol cosa que sigui imaginat en aquesta localitat. La història universal de Hegel, la història universal és universal en l'enunciat però és local en l'enunciació. En amagar l'enunciació, al invisibilitzar el seu propi geo i corpolítica crea l'il·lusió de la universalitat de l'enunciat. No hi ha altra, l'enunciació està sempre localitzada i una tasca del pensament i crítica és identificar-la.

M.Luz Retuerta Jiménez
Directora de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat